

De Kazerne

De Kazerne

C.I.J. Brouwers

Auteur: C.I.J. Brouwers

Met medewerking van: M.C.W. Wijlaars

Omslag: Vooropleiding Venlo, 1929. Privecollectie Familie Brouwers

Dit is een uitgave van Blericanam.

www.blericanam.nl | info@blericanam.nl

ISBN: 9789403738444

© 2023 Blericanam

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van afbeeldingen te achterhalen. Zij die in dit verband niet konden worden benaderd, kunnen zich met de uitgever in verbinding stellen. Hoewel de grootste zorg is besteed aan de samenstelling van dit boek kan de uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele in deze uitgave voorkomende onjuistheden

Voorwoord

Als tiener fietste ik 's morgens langs de Frederik Hendrikkazerne op weg naar het Collegium Marianum. Voor mij was de kazerne een mysterieus terrein, je zag de lesauto's staan en overal stonden soldaten op wacht. Bij de hoofdingang moest je nog oppassen wanneer de auto's naar buiten reden. De onervaren soldaten hadden vaak niet eens door dat er fietsers van links of rechts konden komen.

En was het mooi weer dan zaten er in de raamopening vele soldaten met een sigaret in hun mond. Twee keer per dag moest ik erlangs fietsen en beide keren werd je als tienermeisje nagefloten en nageroepen, heel ongemakkelijk was dat. Als ik alleen was fietste ik er dan ook zo snel mogelijk aan voorbij, net doen alsof je de soldaten niet zag of hoorde.

Jaren later kocht ik een huis op nog geen 300 meter afstand tot de kazerne, maar ook toen was het terrein nog hermetisch afgesloten. Ik had werkelijk geen idee wat zich er binnen de hekken allemaal afspeelde. En eigenlijk had je geleerd dat je alleen maar om het terrein heen kon rijden.

Het einde van de koude oorlog kwam in zicht en de kazerne werd gesloten. De gemeente Venlo kocht het terrein van defensie. Pas toen er een artikel in de krant verscheen over een fort dat er onder de grond verborgen lag ben ik me erin gaan verdiepen. Wat een schitterend groen terrein was het en wat trof ik daar veel rode lijst soorten aan. Ik wilde iets doen om het terrein te beschermen. Via actiegroep '*Red Ons Fort*' ben ik me in gaan zetten voor het behoud van het fort in zijn groene omgeving.

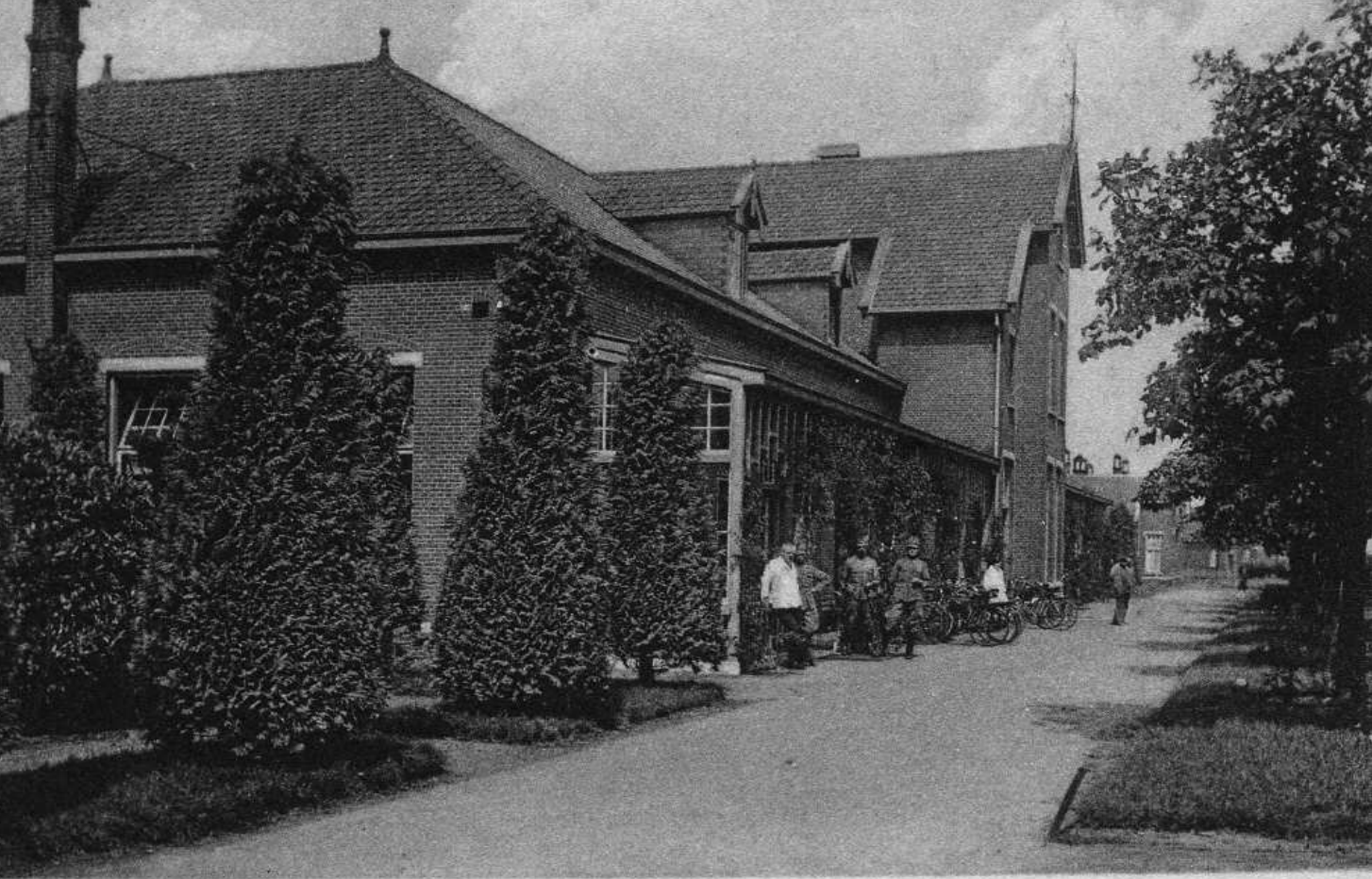
Toen de gemeenteraad in 2016 het fort tot gemeentelijk monument bestempelde en ook de kazernegebouwen zonder beschermde status een gemeentelijk monument werden, vond ik dat toekomstige generaties ook het belang van behoud in moesten zien.

Stichting Erfgoed Venlo ontstond uit de actiegroep en niet veel later richtten we *Stichting Ons Fort* op. Tijdens de coronajaren ontstond de *Stichting Fort Museum Venlo*. Van 2016 tot 2023 konden we het verhaal van het kazerneterrein vertellen aan de tienduizenden bezoekers die langskwamen. Helaas heeft de herontwikkelingsdrang van de gemeente Venlo ertoe geleid dat het museum inmiddels gesloten is. Ook is al het groen inmiddels verdwenen en maakt het terrein nu plaats voor enkele honderden woningen.

Het Kazerneterrein zit in mijn hart, evenals de verhalen over de militaire geschiedenis. In dit boek dan ook een schets van de oude kazerne, de militairen en hun werkzaamheden.

Jarenlang hebben vele vrijwilligers zich belangeloos ingezet voor behoud van het fort en de kazernegebouwen. Deze geweldige mensen wil ik dan ook bedanken. En met name mijn strijdmakker Michel Wijlaars voor zijn onvoorwaardelijke steun in de strijd voor behoud van het Fort Sint Michiel en de Kazerne. Dit boek is mede door zijn correctiewerk tot stand gekomen, zonder hem was dit niet gelukt. We zijn nog niet klaar met de (krijgs)geschiedenis van Blerick, dit is slechts het begin!

C.I.J. Brouwers

Infanterie Kazerne Venlo.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
INLEIDING	9
TIJDLIJN.....	12
VOORGESCHIEDENIS (TOT 1914)	14
EEN KAZERNE IN VENLO-BLERICK	17
NAAM VAN DE KAZERNE.....	21
KAZERNE OP DE KAART	23
INDELING VAN DE KAZERNE	31
GEBRUIKERS VAN DE KAZERNE.....	59
PERSONEN	74
MILITAIRE TEHUIZEN	75
OEFENTERREINEN	82
EERSTE WERELDOORLOG (1914 - 1918).....	85
INTERBELLUM (1918 - 1940)	87
TWEEDE WERELDOORLOG (1940 – 1945).....	96
KOUDE OORLOG (1945-1991)	100
EINDE VAN EEN TIJDPERK (1991-2006).....	105
DIENSTPLICHT	105
RELIGIE IN HET LEGER.....	113
DE ORANJES	113
FEESTEN, JUBILEA, FEEST- EN GEDENKDAGEN	118
ZIEKEN & GEWONDEN	120
POLITIE & JUSTITIE	123
MILITAIRES IN PROTEST	127
NATUURRAMPEN & ANDERE CALAMITEITEN	128
WEDSTRIJDEN, SPORT & SPEL.....	134
UITGAANSGELEGENHEDEN VAN DE SOLDATEN	137
BRONNEN	138

Figuur 1 Ansichtkaart Kazerne.

Figuur 2 Ford-trekker als manschappenwagen met een pantserafweerkanon van het 2e Regiment Infanterie 1939.

Figuur 3 Tentenkamp op de kazerne 1937.

Inleiding

Soldaten: jarenlang waren ze een vertrouwd gezicht in onze omgeving. Je kwam ze overal tegen. Je zag ze op straat als ze aan het lessen waren. In de natuurgebieden rondom de stad, zoals de Grootte Heide en de Crayelheide, tijdens één van de vele oefeningen die daar gehouden werden. En ook in de avonden, wanneer ze verlof hadden, liep je ze tegen het lijf in één van de vele uitgaansgelegenheden in het centrum van Blerick of Venlo. De soldaten lagen op de kazerne in de bedding van de Maas tegenover de stad Venlo, een terrein dat zowel door Venlonaren als Blericknaren geclaimd wordt als het hunne.

Figuur 4 2e Regiment Pioniers, bajonet vechten. 1944-1945.

geen 100 jaar mogen functioneren als plek voor de soldaten. In die korte periode van militaire bedrijvigheid is er ontzettend veel gebeurd: er werd gebouwd en gesloopt, geoefend en geleefd, gelachen en gehuild. De soldaten zelf kregen te maken met verschillende oorlogen waar ze zich op moesten voorbereiden en ook de kazerne zelf werd meerdere malen onder vuur genomen door zowel de Duitse bezetter als de geallieerden. De sporen van deze militaire aanwezigheid zijn tot op de dag van vandaag zichtbaar op de kazerne. En wat niet meer zichtbaar was, is sinds 2011 inzichtelijk gemaakt door één van de vele archeologische opgravingen in het kader van de herontwikkeling van het kazernekwartier. Een herontwikkeling die definitief een einde maakt aan de militaire geschiedenis van deze plek. Een omvangrijke krijgsgeschiedenis die van Venlo gemaakt heeft wat het nu is. De slopershamer is reeds door de stad gegaan en ook de kazerne heeft al het nodige te verduren gehad, maar de historie blijft. Venlo is een voormalige vestingstad en sinds 2006 ook een voormalig garnizoensstad! Dat militaire verleden dat Venlo groot gemaakt heeft mag nooit vergeten worden.

Eeuwen van militaire aanwezigheid

Feitelijk is het kazerneterrein (op enkele uitzonderingen na) eeuwenlang militair terrein geweest. Van de staat dus, of de toenmalige heersers van ons land. De Romeinen liepen er al rond en enkele eeuwen later was het terrein wisselend in bezit van Spaanse of Staatse troepen. De Fransen, Belgen, Britten, Amerikanen en Duitsers hebben er rondgelopen. Hoe dan ook, de soldaten hadden daar op die plek hun thuis. Al dan niet tijdelijk in één van de gebouwen of in een geïmproviseerd kampement.

De kazerne is gebouwd in 1913 en heeft nog

Figuur 5 2e Regiment Pioniers 1945. Voor het wachtgebouw.

Beeld van de kazerne

In dit boek zal met name een situatieschets gegeven worden van zowel de kazerne als ook de verschillende gebouwen en hun functie. Daarnaast zal er langs een tijdlijn een beeld gegeven worden van de komst en ondergang van de kazerne. De bouw van de kazerne, dat in verschillende fases plaats heeft gevonden, zal ook aan bod komen. Er zal kort stilgestaan worden bij het dagelijkse leven van de soldaten. Daarnaast zal er aandacht besteed worden aan de naam van de kazerne, de verschillende regimenten en gebruikers van de kazerne. Er zullen belangrijke gebeurtenissen zoals koninklijk bezoek, natuurrampen en festiviteiten de revue passeren. En als laatste zal het vertrek van de soldaten en het definitief sluiten van de kazerne aan bod komen. Natuurlijk is dit beeld niet compleet, maar slechts een samenvatting van de bedrijvigheid die op deze unieke plek aan de Maas plaatsgevonden heeft. Een plek waar honderden jaren krijgsgeschiedenis samenkomt.

Figuur 22 Borstbeeld Frederik Hendrik nabij ingang direct naast het hoofdgebouw van de kazerne.

Verhalen

Sinds 2006 komen er dagelijks oudgedienden hun kazerne bezoeken. Mensen die er jarenlang gewerkt hebben. Na bekomen te zijn van de eerste schrik van wat er met hun kazerne gebeurd is komen de verhalen los. En hoewel ze bijna allemaal beginnen met 'Ik weet nog goed dat ik hier op moest komen', zijn deze verhalen allemaal uniek, waardevol en door de jaren heen veranderd in mooie herinneringen.

De bijna-ongelukken in Blerick, die ellendige rotonde in Venlo, het klaverblad, het vele poetsen en smeren van de auto's en het (bijna) zakken voor de rijexamens komen in elk verhaal wel terug. Evenals terugkerende namen van leidinggevende soldaten, rijinstructeurs en stafleden. En soms werden er ook hele heftige verhalen gedeeld, zelfmoord, dodelijke ongelukken, uitzendingen naar Joegoslavië of Afghanistan. Maar ook de treinreis naar de kazerne toe, het uitgaansleven en het eten is een veelvuldig terugkerend onderwerp. Vooral het eten is blijven hangen bij de mensen.

Elk verhaal is uniek en elk verhaal verdient een plek. Echter als dit allemaal in dit boek terecht had moeten komen dan was dit boek er nooit gekomen. Op Facebook is er een mooie pagina waar al deze verhalen bij elkaar komen. RSV Frederik Hendrikkazerne Blerick/Venlo heet deze pagina.

Het valt op dat deze soldaten zich destijds allemaal moesten melden op de kazerne in Blerick, niet Venlo. Iedereen die met het openbaar vervoer kwam arriveerde op het station van Blerick, niet Venlo, om vervolgens naar hun kazerne te lopen. Voor de mensen die er moesten opkomen, die er gewerkt hebben of er hun militair rijbewijs gehaald hebben was het dan ook de Frederik Hendrikkazerne in Blerick. Ten tijde van dit kleine stukje militaire verleden van het huidige Kazernekwartier mogen we dan ook stellen dat in ieder geval in de beleving van deze mensen het terrein Blericks was en niet Venloos. Terwijl Blerick wel een dorp in de gemeente Venlo is.

Figuur 7 Luchtfoto kazerne.

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

Volgens de Rijksdienst van Cultureel Erfgoed geldt voor de kazerne het volgende:

'De Frederik Hendrik kazerne heeft een cultuurhistorische waarde vanwege het belang van de militaire geschiedenis van Nederland. Het kazernecomplex bezit bovendien ensemblewaarden door de markante en beeldbepalende situering in dit deel van Venlo. Daarom is het complex van algemeen belang getuige de cultuurhistorische en architectuurhistorische zeldzaamheid en de gaafheid van de originele gebouwen, aldus de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.'

Een deel van de kazerne is door de RCE dan ook aangemerkt als Rijksmonument.

Tijdslijn

Hiernaast een overzicht van gebeurtenissen op de kazerne. Van de sloop van het Fort Sint Michiel tot en met de sloop van vele kazernegebouwen (voor de herontwikkeling van het terrein). Er is hierbij een keuze gemaakt tussen de voor dit boek relevante gebeurtenissen. Hierdoor kan het voorkomen dat er bepaalde gebeurtenissen bewust niet op de tijdslijn staan, waarvan anderen zomaar zouden denken dat dit een gemis is.

Afkortingen

Op de tijdslijn zijn de volgende afkortingen gebruikt:

- FH = Frederik Hendrik
- FSM = Fort Sint Michiel
- FHK = Frederik Hendrikkazerne
- R.I. = Regiment Infanterie

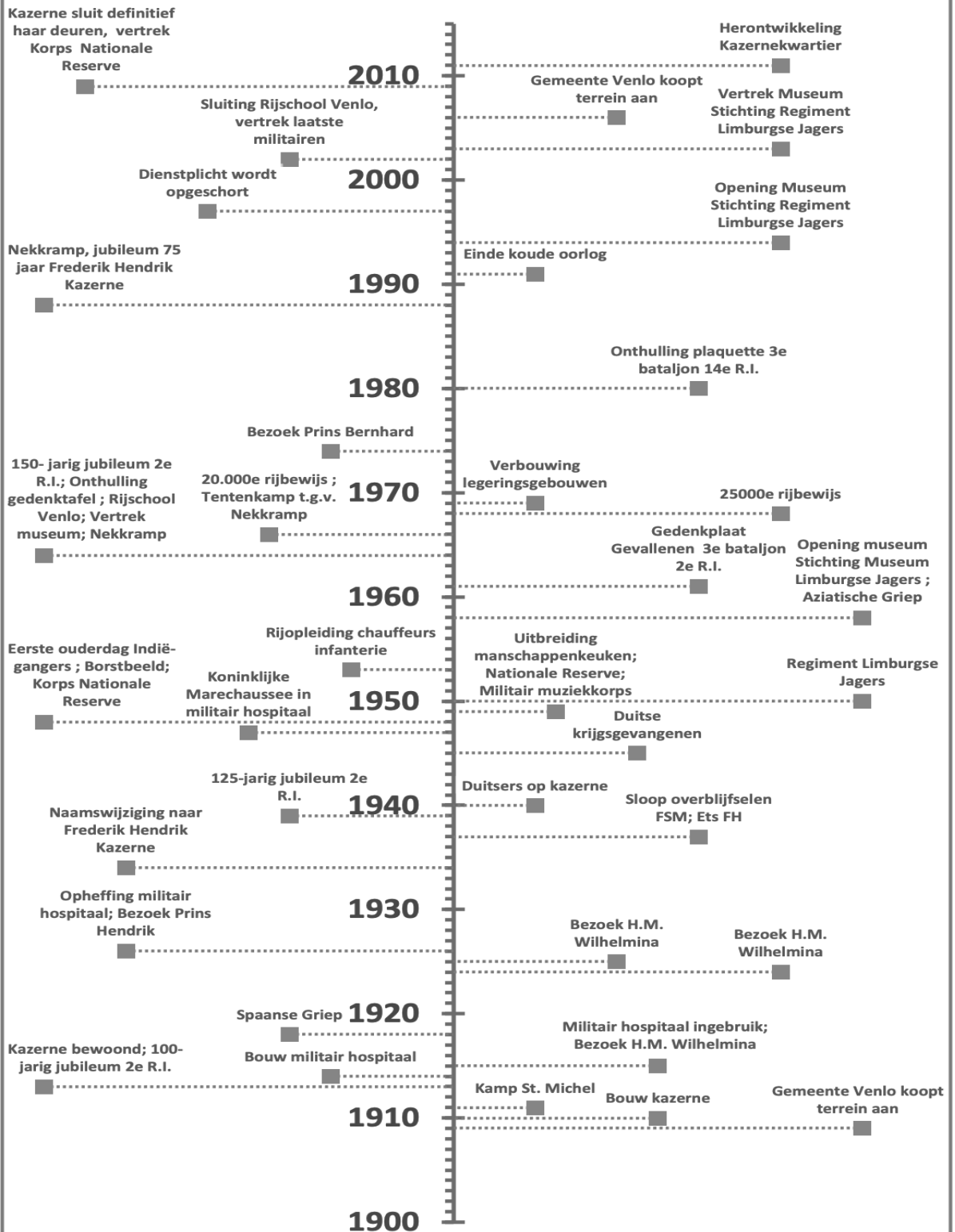
Periodes

- Tot 1914 Voorgeschiedenis van de Kazerne
- 1914-1918 Eerste Wereldoorlog
- 1918-1940 Interbellum
- 1940-1945 Tweede Wereldoorlog
- 1945-1991 Koude oorlog
- 1991-2002 Laatste jaren van de Kazerne
- 2002-heden Herontwikkeling

Figuur 8 Lesauto van de Rijkschool Venlo. Soldaten kregen rijlessen in straten van Venlo en Blerick. Deze 3 tonner leswagen rijdt op de Pontanusstraat in Blerick.

Garnizoen Venlo-Blerick

Het Fort

Uitg. N. J. Boon, Amst. 42

Venlo

Voorgeschiedenis (tot 1914)

Het kazerneterrein is een plek met een grote militaire geschiedenis. Hieronder in het kort de geschiedenis die van invloed was op de bouw van de kazerne.

Figuur 7 Sloop van de overgebleven fort delen

dikke bakstenen muren. Deze bakstenen muren zijn van invloed geweest op de vorm en ligging van de latere kazernegebouwen.

Bij koninklijk besluit (1867) moesten de vestingwerken gesloopt worden. In 1870 is een Compagnie¹ Mineurs² van de Genie³ uit Nijmegen begonnen met de slechting van het fort en enkele dagen later waren veel bovengrondse delen van de muur al verdwenen. De dikke muren die niet boven de grond uitstaken werden onder een laag zand verborgen. De grachten van het fort werden volgestort met stenen en grote brokstukken van de bovengrondse muurdelen. De magazijnen, het wachthuisje, de pilaren van de toegangspoort en een kazemat, stonden na de slooprondte nog overeind.

In 1937 is men begonnen met het ruimen van de overgebleven bovengrondse delen om zo het middenterrein geschikt te maken als oefen- en sportterrein voor de militairen. Uit kranten uit die tijd valt op te maken dat het de bedoeling was dat er helemaal niets van het fort over zou blijven. Echter zijnde pilaren van de toegangspoort niet verdwenen, maar slechts over een korte afstand verplaatst geworden. Ze stonden vanaf dat moment aan de rand van het sport- en exercitieterrein.

Fort Sint Michiel

Het voormalig kazerneterrein op de westoever van de Maas, gelegen tegenover de stad Venlo, is eeuwenlang een plek geweest van militair belang. Voordat er in 1913 een kazerne verrees, lag hier namelijk al het Fort Sint Michiel. Het Fort Sint Michiel is een van origine Spaans fort vernoemd naar de beschermheilige Michael. Op de naamdag van de beschermheilige, te weten 29 september, werd er namelijk begonnen met de bouw van een aarden fort. Door de eeuwen heen werd het fort steeds verstevigd en uitgebreid onder andere met

Figuur 9 Toegangspoort Fort Sint Michiel met rechts het wachthuisje.

Figuur 10 Pilaren van de toegangspoort van het Fort Sint Michiel met op de verre achtergrond een kazernegebouw.

¹ Een **Compagnie** is een legeronderdeel van 100-150 manschappen.

² Een **Mineur** is een militair specialist in het gecontroleerd laten ontploffen van explosieven.

³ De **Genie** is een onderdeel van de strijdmacht met als taak mobiliteit, contramobiliteit, beveiliging en bescherming.